

"Kotiläksyt" on merkitty
esitykseen tähdellä :
pohtikaa näitä
omalla kylällä/
alueella

Kylävara

paikallisen varautumisen perustana

Mikä, miksi, miten?

Kyläpäivät-webinaari 6.11.2024

Ritva Pihlaja

Miten paikallinen yhteisö voi parantaa varautumista ja kriisinkestävyyttä?

Kylävara
paikallisen
varautumisen
perustana

1. Miten kylissä varaudutaan erilaisiin häiriö-, poikkeus- ja kriisitilanteisiin?
2. Miten näissä tilanteissa toimitaan?

arjen
turvallisuus

varautuminen

normaaliolot

vaste

poikkeusolot

Liikenneonnettomuus

Kiinteistön tulipalo

Laaja maastopalo

Häiriö sähkönjakelussa

Häiriö vesihuollossa

Häiriö viestintäverkoissa

Häiriö elintarvikehuollossa

Ympäristövahinko

Säteilyonnettomuus

Laajat myrskytuhot

Vakava epidemia/pandemia

Kadonneen henkilön etsintä

Huolenpito ikääntyneistä/yksin asuvista

Yksittäisen kyläläisen/perheen vakava kriisi

Laajamittainen maahantulo

Sotilaallinen kriisi

Muu, mikä?

”Meillä Kuivalahdella on sähköt poikki vielä monta päivää, joillakin niiden mukana myös puhelin- ja nettiyhteydet.

Kuivalahti on kärsinyt myrskytuhoista ilmeisesti kaikkein pahimmin, ainakin raivattavaa meillä on eniten, ennen kuin sähköt saadaan takaisin. Mutta periksi ei anneta. Oman kylän vapaapalokunta on raivaustöissä mukana.

Onnekkaimmilla kyläläisillä on käytössään puuhelloja ja aggregaatteja, toisilla talot kylmenevät ja kaatuneet puut tukkivat kulkua. Lämmin vesi tai pimeään valaiseminen ovat vain haaveissa ja kotivaralle on kaikilla ollut tarvetta. Kyläkoulun lapset ovat evakossa kunnan keskustan koulussa.

Kaiken keskellä apua tarjotaan aktiivisemmin kuin sitä pyydetään.

Kaikenlaista se maan mittaushistorian ensimmäinen hirmumyrsky teettää. Mahtaako jäädä viimeiseksi.”

Kyläläinen, Kuivalahti, Eurajoki 4.11.2024

Lyly-myrsky
marraskuu 2024

Ylisenpään kyläyhdistys avasi Esterin kylätuvan ovet kyläläisille

Eurajoen Ylisenpään Kyläyhdistys ry

21 t · 🌐

Esterin kylätupa on sähkökatkosalueen ulkopuolella, joten ovi on auki heille joilla on tarvetta päästä esimerkiksi valmistamaan ruokaa, keittämään kaffetta tai vaikka lataamaan luuria.

Laittakaa sanaa kiertämään ja tsemppiä kaikille!

Ottakaa yhteyttä myös jos muuta avun tarvetta ilmenee eilisen hirmumyrskyn jäljiltä.

Pidetään naapurista huoli! ❤️

Facebook

SataKylät ry

1 t · 🌐

- ◆ Kuka omistaa moottorisahan ja kuka osaa sellaista käyttää. Ketkä voivat tulla apuun, kun tiet ovat ummessa (kuten tässä kuvassa vapaaehtoiset jo auttavat). Tai kenellä on traktori, kaivinkone, aggregaatteja jne.
- ◆ Voisiko kylätaloa tai muuta vastaavaa tilaa käyttää paikallisena valmiuskeskuksena? Ehkä talolle olisi mahdollistettu ulkoinen sähkönsyöttö ja hommattu aggregaatti. Näin kylätaloa voisi käyttää kyläläisten tukikohtana mm. kännyköiden lataamiseen ja vaikkapa ruuanlaittoon. Tästä hyvä esimerkki jo Irjanteelta Ylisenpään kyläyhdistykseltä 🙏🙏
- ◆ Tietokin kulkisi kylätalon ja kyläyhdistyksen kautta. Onko kylällä erityisen haavoittuvassa asemassa olevia henkilöitä tai perheitä? Kuka heidän vointinsa käy varmistamassa ja miten heitä voidaan auttaa.

Facebook

Maaseudulla asuvat ovat tottuneet varautumaan...

- ✓ on totuttu pitämään kotivaraa
- ✓ kaupat ja palvelut voivat olla kaukana
- ✓ vettä kaivosta, lämpöä polttopuista, ruokaa pakastimesta tai kellarista
- ✓ sähköä aggregaatista
- ✓ on huusseja, on puusaunoja
- ✓ on traktoreita, kaivinkoneita, moottorisahoja yms
- ✓ on osaamista ja asennetta
- ✓ naapurit tunnetaan

... mutta onko kylällä varauduttu myös yhdessä?

- ✓ sopimalla asioista yhdessä tiedetään, miten toimitaan, jos jotain tapahtuu
- ✓ viranomaisten apu on maaseudulla usein kaukana ja vasteajat pitkiä, ja virallinen apu voi painottua sinne, missä on paljon ihmisiä
- ✓ häiriötilanteet aiheuttavat pitkittyessään isoja haasteita
 - ✓ moni itsestään selvä asia lakkaa toimimasta ilman sähköä
 - ✓ tieto ei kulje, jos viestintäverkot ovat nurin
 - ✓ riittääkö vettä, ruokaa, lämpöä, polttoainetta, lääkkeitä?
- ✓ miten huolehditaan heistä, jotka eivät pärjää itse tai pysty hälyttämään apua?
- ✓ yhteisön tarjoama henkinen ja konkreettinen tuki ja turva voi olla korvaamattoman tärkeää – yhdessä ollaan enemmän!
- ✓ jos tulee vakava kriisi, tulevatko kaupunkilaiset kylään?

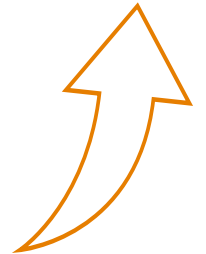
Toimivia yhteisölähtöisiä kyläturvallisuuden ja varautumisen käytäntöjä ja hyviä esimerkkejä on olemassa, mm:

- ✓ käytännön toiminta esim. sähkökatkojen aikana
- ✓ kylien turvallisuuskyselyt ja -suunnitelmat
- ✓ yhteistyön toimintamallit kyläläisten, järjestöjen ja viranomaisten kesken
 - ✓ esimerkkinä kylien pelastusryhmät, järjestöjen ja pelastusviranomaisten yhteistoiminta Pohjois-Karjalassa ja arjen turva -hankkeet Lapissa ja Pohjois-Savossa, Vapepa-verkostot
- ✓ VPK:t, martat, maa- ja kotitalousnaiset jne
- ✓ kyläradiotoiminta
- ✓ kylätaloista valmiuskeskuksia
- ✓ hankkeita, päättyneitä ja käynnissä olevia
- ✓ hyviä oppaita

Kylävara-hankkeen tavoitteena on selkeyttää näitä

Monista käytännön esimerkeistä huolimatta sekä kyläturvallisuuden kokonaiskuva että kylien paikka kokonaisturvallisuuden ketjussa on edelleen hahmottumaton.

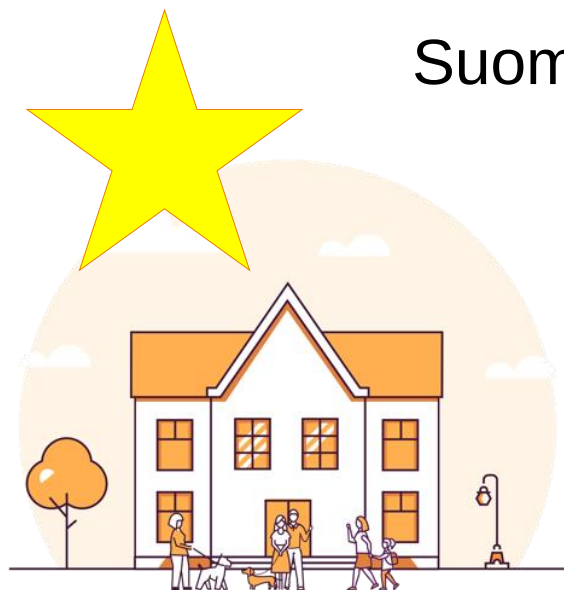
Kylävara

-hankkeella vahvistetaan

- ✓ kylien varautumista ja kriisinkestävyyttä
- ✓ turvallisuuden tunnetta
- ✓ valtakunnallisen kyläturvallisuustyön perustaa

Kylävara-hankkeessa

1. määritellään kansallisesti yhtenäinen toimintamalli, **kylävara-konsepti**, joka kokoaa yhteen tiedot
 - a. paikallisen yhteisön omista voimavaroista ja keinoista sekä
 - b. paikallisten toimijoiden viranomaisten kanssa tekemästä yhteistyöstä
2. jalkautetaan ja tehdään kylävara-konsepti tunnetuksi kansallisella tasolla, alan toimijoille sekä maaseudun kehittäjille ja kylien toimijoille
3. luodaan Kylävara-koulutuskokonaisuus tukemaan jalkautusta ja jatkotyötä
4. vahvistetaan viranomaisyhteistyötä
5. varmistetaan kylävaratiedon löydettävyys
6. viestitään aiheesta

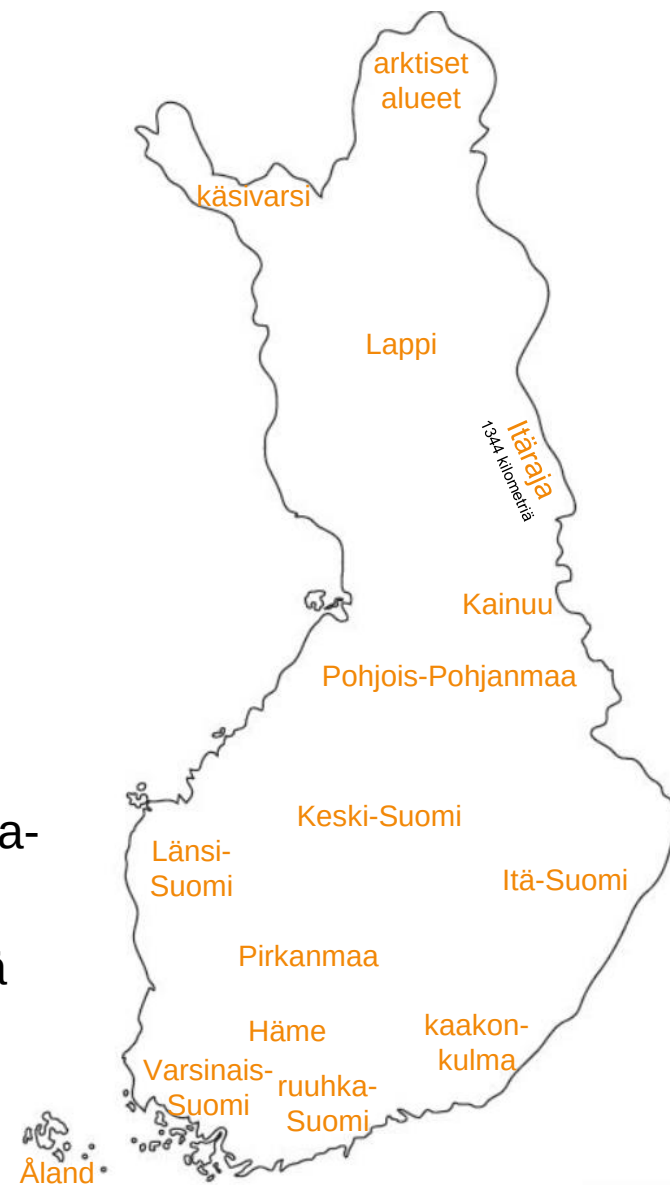

Kylävara paikallisen varautumisen perustana

Suomi on Euroopan maaseutumaisin maa

Alueiden välillä on eroja kylien
varautumisesta ja turvallisuudesta
puhuttaessa

- ✓ Mitä kyläturvallisuudesta tai kylien varautumisesta ajatellaan eri alueilla?
- ✓ Mitkä asiat nousevat kylillä erityisesti esille?
- ✓ Missä asioissa koetaan turvattomuutta tai pelkoja?
- ✓ Eri maaseututyyppejen erot: esimerkiksi harva-alueet vs kaupunkien läheinen maaseutu?
- ✓ Miten nämä erot pitää ottaa huomioon kylillä tehtävää turvallisuustyötä ohjeistettaessa ja viranomaisyhteistyötä suunniteltaessa?
- ✓ Entä aktiiviset kylät versus hiljaiset kylät?

Turvallisuudessa ei ole koskaan kysymys pelkästään ”kylmistä faktoista”.
Usein inhimilliset tekijät ratkaisevat.

Kylävara

paikallisen
varautumisen
perustana

Ihmiset ja ihmisten toiminta yksilöinä ja yhdessä

- ✓ tiedot
- ✓ osaaminen ja valmiudet
- ✓ asenteet
- ✓ tunteet
- ✓ henkinen kriisinkestävyys
- ✓ ihmisten väliset suhteet
- ✓ yhteistyön kulttuuri, yhteistyötaidot
- ✓ vapaaehtoisuuteen perustuvan kansalais- ja kylätoiminnan luonne
- ✓ kyläturvallisuustyöhön liittyvien roolien ja tehtävänkuvien kehittymättömyys
- ✓ turvallisuusalan toimijoiden yhteistyöasenteet ja -valmiudet

Yhdessä koronan aikaan

Tutkimus yhteisöllisestä
resilienssistä Helsingissä

Pasi Mäenpää, Henrietta Grönlund & Teemu Kemppainen

Tutkimus paikallisten
asukasyhteisöjen,
järjestöjen ja
kansalaisverkostojen
toiminnasta ihmisten
auttamiseksi ja
kannattelemiseksi
koronaepidemian aikana

Yhteisöllinen resilienssi:
paikallisten yhteisöjen kyky kohdata
kriisejä, toimia niissä ja huolehtia
yhteisön jäsenten hyvinvoinnista

”Suomen järjestelmää pitivät koronakriisissä yllä järjestävät periaatteet **luottamus, instituutiot ja arvoperusta**. Yhteisöllisen resilienssin näkökulmasta periaatteiden joukkoon tulisi seuraavaa kriisiä varten lukea myös **ihmisten ja yhteisöjen toimijuus** ja siitä syntyvä **kollektiivinen pystyvyys**.”

”**Paikallisuuden merkitys on suuri** sekä selviytymisessä että avussa ja tuessa. Paikallisuuden merkitys oli keskeinen kaikissa hankkeen tutkimusaineistoissa. Tietoa, ohjeita ja neuvontaa olisi tarvittu nimenomaan paikallisesti.”

”Tarvitaan **yhteisöllistä resilienssiä luovaa ja tukevaa viranomaistoimintaa**. Organisaatioiden hierarkkisuus ja siiloutuminen sekä kansalaisjärjestötoiminnan projektimaisuus estävät sektorien välistä yhteistyötä.”

”**Pelastustoimen puolella yhteystyökuviot kansalaistoimijoiden kanssa saattavat maaseudulla olla jopa kaupungeja edistyneemmät**. Kyläturvallisuusryhmät voivat tarvittaessa toimia viranomaisten apuna sekä käyttää kylätaloja paikallisina valmiuskeskuksina ja kokoontumispaikkoina. On myös pilotoitu radioamatöörien, kuntien ja pelastustoimen kesken kriisiradiota paikalliseen tiedotukseen. Kannattaisiko vastaava valmiusresurssi kehittää myös Helsingin asuinalueille?”

Miten kylät / paikallisyhteisöt on huomioitu eri tahojen varautumisessa ja turvallisuustyössä?

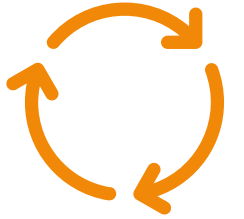
Kaikki kylien turvallisuuteen ja varautumiseen liittyvä suunnittelutyö sekä hankkeet ja toimenpiteet ovat tässä ajassa tärkeitä.

Kylätasolla tapahtuva konkreettinen työ on kaikkein tärkeintä!

Kylävara-hanke

- ✓ toimii paikallisten ja alueiden toimenpiteiden takatuupparina tarjoamalla sparraus- ja suunnitteluapua, tietoa ja tukea verkostoitumiseen
- ✓ tiivistää ja välittää tietoa ja kokemuksia eteenpäin, myös viranomaisille ja valtakunnallisille toimijoille
- ✓ hyödyntää näin kertyvää tietoa ja ymmärrystä kylävaran konseptoinnissa

Kylävara-konsepti alkaa hahmottua tämän yhteiskehittämisen avulla.

#yhteiskehittäminen
#kylävara

Kylävara

paikallisen
varautumisen
perustana

Kylävara

-hanketta toteutetaan tiiviissä yhteistyössä alan valtakunnallisten ja alueellisten toimijoiden sekä alueellisten kyläturvallisuushankkeiden kanssa.

- ✓ kylät ja alueet
- ✓ maakunnalliset kyläyhdistykset, kyläasiamiehet, kyläkoutsit, Leader-toimijat ja -hankkeet
- ✓ kyläturvallisuushankkeet
- ✓ maaseudulla toimivat järjestöt ja verkostot: VPK:t, SPR, Vapepa, martat, metsästysseurat, maa- ja kotitalousnaiset, radioharrastajat
- ✓ viranomaistahot: kunnat, hyvinvointialueet/ pelastustoimi, SM, Turvallisuuskomitea
- ✓ valtakunnallisia toimijoita: SSPL, SPEK, MPK, HVK, Naisten Valmiusliitto, Kuntaliitto, SPR, tutkijat ja kehittäjät

Kyläturvallisuutta koskevan koulutuskokonaisuuden suunnittelusta ja toteutuksesta vastaa tuensiirtokumppanina Pohjois-Pohjanmaan Kylät ry.

*HUOM! listaa
täydennetään
sitä mukaa,
kun tietoa
karttuu*

Konkretiaa?

Mitkä varautumiseen
ja turvallisuuteen
liittyvät teemat
nousevat esille
teidän kylillä ja
alueella?

✓ kylän yhteisen turvallisuustyön käynnistäminen

- ✓ kylän turvallisuustyö aloitetaan usein tekemällä kyläturvallisuuskysely, mutta aloittaa voi myös muuten: yhteisöllisyyttä ja turvallisuutta voidaan vahvistaa myös konkreettisen yhdessä tekemisen ja harjoitusten avulla
- ✓ kylän toimijoiden kartoittaminen: kaikki kyläläiset sekä varautumis- ja turvallisuustyötä tekevät toimijat mukaan
- ✓ viranomaisyhteistyön ja -tiedonkulun varmistamisen suunnittelu, viranomaisten informointi kylän toiminnasta
- ✓ kyläläisten keskinäisestä työnjaosta sopiminen, tiimeistä ja vastuuhenkilöistä sopiminen
- ✓ kyläläisten erityisosaamisen kartoitus ja kirjaaminen
 - ✓ sairaanhoitajat, lähihoitajat, ensiaputaitoiset, henkisen tuen osaaminen, ruokahuollon osaajat, radioharrastajat, viestinnän osaajat, koiranomistajat, suunnistustaitoiset, metsurit, varaosa-Villet, korjaamo-Kallet, kielitaitoiset
- ✓ kylän infran kartoitus ja kirjaaminen
 - ✓ juomavesikaivot, aggregaatit, traktorit, mönkijät, kylmähuoneet/kellarit, etsintäkoirat, kotieläintilat, polttopuiden ja -aineiden varastot, puulämmitteiset kiinteistöt, mylly
- ✓ elintarvikkeiden ja lääkkeiden saatavuuden varmistaminen
- ✓ poikkeustilanteiden viestinnän ja tiedonkulun varmistaminen
- ✓ kylän hälytys/pelastusryhmien kokoaminen, yhteistyö viranomaisten ja Vapepan ym kanssa
- ✓ harjoituksia, koulutusta

✓ kylätalojen varustaminen

- ✓ kylätaloista valmiuskeskuksia: esimerkkivarustelista on olemassa
- ✓ harjoituksia ja koulutusta
- ✓ kyläläisten keskinäisestä työnjaosta ja tiimeistä sopiminen

✓ kyläradiot

- ✓ seudulliset kyläradioverkot – yksittäisen kylän kyläradio
- ✓ kyläradioasema asennuksineen á n. 1000 €, lisäksi asiantuntija-apua esim. radioharrastajilta
- ✓ tekniikan lisäksi tarvitaan jalkautusta ja koulutusta kyläradioon tutustumiseksi ja sen käyttöön
- ✓ kyläradioverkon liittyminen muihin poikkeustilanteiden viestiverkkoihin

PAVAK =
paikallinen
valmiuskeskus

Kylätaloista valmiuskeskuksia Varustelistaa

- ✓ viestintä
- ✓ työnjako
- ✓ huolto

- ✓ tie perille
- ✓ sähköistetty, aggregaatti tai valmius kytkennälle
- ✓ sisä-WC / ulkokäymälä, puhdistuspyyhkeitä
- ✓ invaramppi / luiska
- ✓ juokseva vesi (porakaivo; pumpun toiminta varmistettu sähkökatkoissa)
- ✓ vedenpuhdistustabletteja

- ✓ kylmäkalusto
- ✓ vesikanistereita, kannellisia sankoja
- ✓ keittiö, vararatkaisuna kaasuliesi ja pullot
- ✓ ulkona grillikota / laavu ruuan valmistukseen
- ✓ retkikeittimet, hiiligrillejä
- ✓ kertakäyttöastioita
- ✓ kolmen päivän kotivara
- ✓ hyvin säilyvää, kylmänä syötävää ruokaa

- ✓ talvilämmin tai lämmitettävissä kohtuullisen ajan kuluessa
- ✓ tulisijat, riittävästi polttopuita riittävästi
- ✓ makuualustat, makuupussit, huovat
- ✓ tulitikut, tulentekovälineet, kynttilät
- ✓ taskulamppuja, lyhtyjä (ladattavat, pattereita)
- ✓ isot ulkotulet

- ✓ patteriradio, paristot, varavirtalähde powerbank
- ✓ alkusammutusvälineet
- ✓ ensiapuvälineet
- ✓ työkaluja, ilmastointiteippiä
- ✓ varakanisteri polttoainetta
- ✓ kyläradio
- ✓ sydäniskuri

Lähteet: Arjen turva Pohjois-Savossa
ja Kyläturvallisuus 2025 -hanke

Kylätalokartoitus

PAVAK =
paikallinen
valmiuskeskus

Kylävara-hankesuunnitelma:

"Tavoitteena on kartoittaa mahdollisimman laajasti jo olemassa olevat tai PAVAK-valmiuden omaavat kylien yhteisölliset kokoontumispaikat.

Paikallisilla toimilla voidaan keskittyä esimerkiksi PAVAKien varustamiseen ja toimijoiden koulutukseen."

"Kartoitetaan maakunnittain (vähintään 8 maakuntaa) PAVAK-toimintaan sopivat kylätalot mukaan lukien muut kylien yhteisölliset tilat."

Tavoite on kartoittaa pitkällä tähtäimellä kaikki PAVAK-toimintaan sopivat kylätalot Suomessa. Kylävara-hankkeessa aloitetaan tämä kartoitus 8-12 maakunnasta.

Tarkempaa infoa tästä tulee loppuvuoden 2024 aikana – olkaa hereillä:

Kylävara-hanke hankkii maakunnallisilta toimijoilta ostopalveluna paikallisiksi valmiuskeskuksiksi soveltuvien kylätalojen kartoituksen

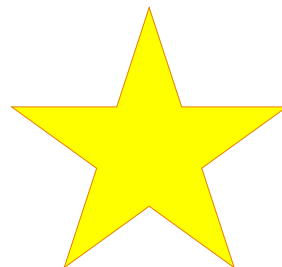
- ✓ mukaan valitaan 8-12 maakuntaa
- ✓ ostopalveluna noin 1½-2 viikon työpanos
- ✓ kartoitus vuoden 2025 aikana
- ✓ maakuntien ja kylätalojen valintakriteerit sekä tarkemmat ohjeet täsmentyvät loppuvuoden 2024 aikana

Kylävaran kalenteria 2025

Alueellisten kyläturvallisuus-hankkeiden hanketreffit

Teams

pe 10.1.2025	kello 10-12
pe 11.4.2025	kello 10-12
pe 22.8.2025	kello 10-12
pe 14.11.2025	kello 10-12

Treffeille ovat tervetulleita kaikki kylien varautumiseen ja turvallisuuteen liittyviä hankkeita toteuttavat ja sellaista suunnittelevat

Keskustelua, kokemusten ja tiedon vaihtoa, vertaisoppimista sekä Kylävara-hankkeen ajankohtaisia kuulumisia

Lisäksi hankesparrausta,
suunnittelutukea,
takatuuppausta
yhdele tai useammalle
alueelle yhtä aikaa

Kylävara-webinaarit

Teams

to 13.2.2025 kellonaika varmistuu
to 25.9.2025 kellonaika varmistuu

Webinaareihin ovat tervetulleita kaikki kylien varautumista ja turvallisuudesta kiinnostuneet

Ajankohtaisia aiheita, kiinnostavia puhujia, aiheeseen syventymistä, tiedon ja ymmärryksen lisäämistä

Kiitos

Kylävara paikallisen varautumisen perustana -hanke

ritva.pihlaja@suomenkylat.fi

045 3410 394

